

12. Дікань В. Л. Управління конкурентоспроможністю корпорацій в Європі / В. Л. Дікань, В. І. Савчук : Підручник. – К. : Знання, 2004. – 208 с.

13. Стратегическая конкурентоспособность : Учебник / Р. А. Фатхутдинов . – М. : ЗАО «Издательство «Экономика», 2005. – 504 с.

14. Савчук В. П. Управление издержками предприятия и анализ безубыточности [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cfin.ru/management/costing/savchuk-03.shtml>

УДК 658.310

СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

ЯКИМІВ А. І.

УДК 658.310

Якимів А. І. Сучасний стан і перспективи інноваційної діяльності промислових підприємств в Україні

У статті проведено аналіз інноваційної діяльності вітчизняних промислових підприємств. Автором визначено частку інноваційно активних підприємств у загальній кількості промислових організацій. Досліджено динаміку обсягів фінансування інновацій, зміну кількості впроваджених інновацій. Виокремлено основні бар'єри реалізації інновацій та наведено рекомендовані заходи їх подолання.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інновація, інноваційний процес.

Табл.: 1. **Бібл.:** 6.

Якимів Андрій Ігорович – кандидат економічних наук, доцент, кафедра технологій управління, Національний університет «Львівська політехніка» (вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна)

E-mail: yandriy@mail

УДК 658.310

Якимів А. И. Современное состояние и перспективы инновационной деятельности промышленных предприятий в Украине

В статье проведен анализ инновационной деятельности отечественных промышленных предприятий. Автором определена часть инновационно активных предприятий в общем количестве промышленных организаций. Исследована динамика объемов финансирования инноваций, изменение количества внедренных инноваций. Выделены основные барьеры реализации инноваций и приведены рекомендованные мероприятия их преодоления.

Ключевые слова: инновационная деятельность, инновация, инновационный процесс.

Табл.: 1. **Библ.:** 6.

Якимів Андрей Игоревич – кандидат экономических наук, доцент, кафедра технологий управления, Национальный университет «Львовская политехника» (ул. Степана Бандеры, 12, Львов, 79013, Украина)

E-mail: yandriy@mail

UDC 658.310

Yakymiv A. I. The Modern State and Prospects of Innovative Activity of Industrial Enterprises in Ukraine

The analysis of innovative activity of domestic industrial enterprises is conducted in the article. The authors defined a part of innovative enterprises in the general amount of industrial organizations. The dynamics of innovation in funding, changes in the introduction of innovations is investigated. The basic barriers of realization of innovations are distinguished and the recommended measures over of their overcoming are brought.

Key words: innovative activity, innovation, innovative process

Tabl.: 1. **Bibl.:** 6.

Yakymiv Andrey I. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Department of Management Technologies, National University «Lviv Polytechnic» (vul. Stepana Bandery, 12, Lviv, 79013, Ukraine)

E-mail: yandriy@mail

Кризний стан світової економіки вплинув на всі сфери діяльності вітчизняної економіки і є однією з причин зниження інноваційної активності підприємств. Вихід з економічної кризи неможливий без активізації інноваційної діяльності, яка забезпечує істотне підвищення конкурентоспроможності економіки, змінює сировинний напрям розвитку економічних процесів на високотехнологічний.

Вагомий внесок у дослідження проблем, пов'язаних з інноваційною діяльністю підприємств та їх розвитком, зробили такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як І. Алексеев, Є. Баляснікова, В. Геєць, Н. Гончарова, М. Друкер, С. Ільєнкова, Н. Краснокутська, О. Кузьмін, О. Лапко, Д. Львов, І. Макаренко, Б. Патон, С. Покропивний, М. Портер, Й. Петрович, П. Перерва, А. Савченко, А. Старостіна, М. Чумаченко, Н. Чухрай, Й. Шумпетер, А. Яковлев та інші. У працях цих авторів наводиться ви-

значення сутності інновацій та дослідження закономірностей економічного розвитку від інноваційних процесів, що відбуваються в суспільстві, в економіці тощо [1].

Враховуючи актуальність теми дослідження, метою статті є дослідження інноваційної активності промислових підприємств, виявлення проблем розвитку інноваційної діяльності та рекомендація потенційних шляхів усунення перешкод.

Сучасний кризовий стан як світової, так і вітчизняної економічних систем створює передумови для інтенсифікації конкурентної боротьби між суб'єктами господарювання. У такій складній ситуації єдиним напрямком забезпечення стабілізації та підвищення доходності бізнесу є активна інноваційна діяльність підприємств. Її вагомість стає суттєвою з огляду на те, що інноваційна діяльність дає змогу забезпечити як активізацію економічного розвитку підприємства зокрема, так і держави в цілому.

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

ЕКОНОМІКА

Законодавче закріплення теоретичних розробок категорії інноваційної діяльності в Україні зроблено в Законі України «Про інноваційну діяльність». Відповідно до статті 1 згаданого закону «інноваційна діяльність – це діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовляє випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг» [2]. Відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність» інноваційна діяльність – це форма інвестицій, які здійснюються з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво і соціальну сферу [3].

Можна припустити, що інноваційна діяльність підприємств передбачає використання принципово нових прогресивних технологій або удосконалення існуючих, перехід до випуску високотехнологічної продукції, інтелектуалізації виробничої діяльності тощо. Інакше кажучи, інноваційна діяльність – це комплекс взаємопов'язаних заходів, які передбачають послідовний перебіг етапів генерації ідей, проведення наукових досліджень та реалізації заходів із комерціалізації з метою докорінного поліпшення вже наявного чи впровадження принципово нового продукту, яким можуть виступати як продукція підприємства, так і виробничо-управлінські процеси. Результатом інноваційної діяльності виступають інновації – нові способи, прийоми, методи реалізації будь-яких внутрішньо організаційних процесів, які носять науковий, технічний, технологічний, економічний, організаційний та соціальний характер, а також забезпечують формування конкурентної переваги підприємства [4].

За результатами 2011 р. порівняно з 2000 р. в інноваційній діяльності промислових підприємств спостерігаються суттєві зміни, проте не в напрямку її активізації (табл. 1).

кількість інноваційно-активних підприємств збільшилась на 51 підприємство і склала 1462.

Кількість організацій, які виконують наукові дослідження й розробки у 2011 р. порівняно з 2000 р., зменшилась з 1490 до 1255 (зниження показника на 15,8%). Починаючи з 1998 р., зросла кількість докторів наук на 42,6%, кандидатів наук в економіці – на 42,3%, чисельність науковців зменшилась на 29,6%.

За період 2000 – 2011 рр. обсяг виконаних наукових і науково-технічних робіт збільшився з 1978,4 млн грн до 10349,9 млн грн (збільшення показника у 5,2 раза), з них збільшились:

- ✦ обсяги виконаних фундаментальних досліджень у 8,3 раза;
- ✦ обсяги виконаних прикладних досліджень у 4,3 раза;
- ✦ обсяги розробок у 4,5 раза;
- ✦ обсяги наданих науково-технічних послуг у 7,7 раза.

При такому збільшенні обсягів виконаних наукових і науково-технічних робіт спостерігається зменшення їх питомої ваги у ВВП з 1,16% до 0,79% (2000 та 2011 рр. відповідно).

Щодо промислових підприємств, які впроваджували інновації – їх питома вага зменшилась з 14,8% (2000 р.) до 12,8% (2011 р.). При цьому сума витрат на інновації у 2011 р. зросла у 8,14 раза в порівнянні з 2000 р. (з 1760,1 млн грн до 14333,9 млн грн), у тому числі зросли витрати: на дослідження і розробки – у 4,1 раза; придбання інших зовнішніх знань (до 2007 р. придбання нових технологій) – у 4,5 раза; на придбання обладнання та програмного забезпечення (до 2007 р. придбання машин та обладнання, пов'язані з впровадженням інновацій) – у 9,8 раза; на інші витрати – у 13,4 раза.

З наведених статистичних даних таблиці стає очевидним, що найефективніший період розвитку та реалізації інновацій був 2000 р. Результати 2011 р. не по-

Таблиця 1

Показники інноваційної діяльності промислових підприємств України (укладено за джерелом [5])

Рік	Промислові підприємства, що займались інноваційною діяльністю (у % до загальної кількості)	Промислові підприємства, що впроваджували інновації (у % до загальної кількості)	Загальний обсяг фінансування за напрямками інноваційної діяльності (тис. грн)	Кількість впроваджень інновацій на підприємствах (процесів, найменувань)
2000	18	14,8	1 760,1	16726
2005	11,9	8,2	5 751,6	4960
2009	12,8	10,7	7 949,9	4578
2010	13,8	11,5	8 045,5	4451
2011	16,2	12,8	14333,9	5748

За даними Державного комітету статистики України, загальна кількість промислових підприємств у 2009 р. зросла до 10995 проти 10109 у 2000 р., та у 2010 р. відбулось їх суттєве скорочення до 10606. Лише за 1 рік ліквідувалось 389 промислових підприємств. На фоні такого скорочення виробничого сектора відбувається відносно поживлення інноваційної діяльності – кількість промислових підприємств, що займаються такою діяльністю у 2009 р. зросла до 1411 в порівнянні з показниками 2005 р., у 2010 р. кіль-

казують очевидної ефективної діяльності підприємств у сфері інновацій на фоні їх суттєвого фінансування. У 2011 р. підприємств, що реалізують інновації, працювало на 1,8% менше, ніж у 2000 р. при фінансуванні, що у 8,14 раза перевищувало обсяги 2000 р., тому зовсім незрозумілим є таке низьке значення показника кількості впровадження інновацій – промисловими підприємствами у 2010 р. було реалізовано інноваційних процесів та інноваційної продукції в 2,9 раза менше ніж у 2000 р. (5748 та 16726 відповідно).

Вкрай низьким залишається рівень підтримки інновацій за рахунок державного бюджету, в загальному обсязі фінансування інновацій цей показник склав 1,04%. Негативним для української економіки на фоні зниження обсягів впровадження інновацій є зменшення фінансування за рахунок коштів іноземних інвесторів, якщо у 2010 р. цей показник склав 2411,4 млн грн, то у 2011 р. він зменшився до 56,9 млн грн, у загальному обсязі фінансування у 2011 р. цей показник склав 0,4%. Фінансування інновацій продовжує здійснюватись в основному за рахунок власних коштів підприємств (протягом 2000 – 2011 рр. зростання становило 5,4 раза), у 2011 р. частка таких коштів у загальному обсязі фінансування становила 52,9% [6].

Погіршення інноваційної діяльності промислових підприємств – це результат відсутності чітких цільових заходів держави для розвитку інноваційної економіки країни. Темпи економічного зростання у світі сьогодні забезпечуються за рахунок впровадження нових технологій та інновацій, розробки і виробництва нових видів продукції і послуг.

На сьогоднішній день чинниками, що перешкоджають розвитку та реалізації ефективної інноваційної діяльності, залишаються [6]:

- ✦ недосконалість нормативно-правова база держави (недоліки у податковому, митному та антимонопольному регулюванні інноваційної діяльності);
- ✦ відсутність чітких законодавчих норм захисту прав інтелектуальної власності;
- ✦ відсутність з боку держави стимулювання проведення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (зниження державного фінансування діяльності науково-дослідних установ та організацій);
- ✦ низька взаємодія науки з виробництвом;
- ✦ відсутність розвиненого вітчизняного ринку інноваційних продуктів та процесів;
- ✦ обмеженість інформації та її обміну щодо вітчизняного та іноземного досвіду з впровадження інновацій;
- ✦ обмеженість у фінансових ресурсах підприємств для впровадження капіталомістких інновацій;
- ✦ наявність застарілих виробничих потужностей, приміщень, споруд, які потребують негайної модернізації; низький рівень проектно-конструкторської бази, техніко-технологічної бази;
- ✦ висока ризиковість впровадження інновацій (ризик недоотримання доходів по інвестиціях в інноваційні проекти);
- ✦ невідповідна або недостатня кваліфікація кадрів, які приймають безпосередню участь в інноваційному процесі; висока міграція кваліфікованої робочої сили;
- ✦ інертність людської свідомості та опір змінам (суб'єктивне ставлення до інновацій на рівні підприємства, як до інвестиційного об'єкту, що потребує значних капіталовкладень з довгим терміном окупності та низькою рентабельністю,

та домінування стратегії «швидких прибутків» та зниження витрат на розвиток над стратегією технічного та технологічного розвитку; на рівні споживача, недовіра до нового, невідомого).

З вищевказаних проблем стає очевидним, що вагомими залишаються нормативно-правове забезпечення та фінансування, оскільки вони є взаємопов'язаними та безпосередньо впливають на всі етапи інноваційного процесу. Неефективно відбувається процес взаємодії науки з виробництвом, практично не підтримується діяльність винахідників і науковців, які вже мають науково-технічні розробки, не в повному обсязі використовуються бази наукових досягнень та технологій. У кадровому ресурсі відсутній такий необхідний елемент, як інноваційний менеджер, який володіє науково-технічним інформаційним потенціалом.

Усунення проблем такого характеру вимагає відповідних ефективних дій, в першу чергу з боку держави, яка зобов'язана забезпечити ефективну підтримку (організаційну, правову, економічну) активізації інноваційної діяльності на різних рівнях управління.

Активізація інноваційної діяльності промислових підприємств вимагає внесення відповідних змін на законодавчому рівні, які стосуватимуться інноваційної діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання – це відповідні цільові комплексні програми, які направлені на стимулювання розвитку НДДКР у галузі промисловості, носять довгостроковий характер та передбачають достатнє фінансування.

Обов'язковою умовою ефективного впровадження інновацій є наявність ефективних законів і механізмів із захисту прав власності науково-технічних розробок, найбільш простим є застосування сертифікації та патентування.

Необхідним для активізування інноваційної діяльності є створення інвестиційної привабливості як на загальнодержавному рівні, так і на рівні самого підприємства, з метою залучення інвестицій під інноваційні проекти.

Крім вищевказаних напрямів активізування та стимулювання інноваційної діяльності, необхідним ще є створення інноваційного фонду, кошти якого формуються через внески промислових підприємств, спрямовуються на підтримку інноваційної діяльності та розвиток інновацій, що впроваджуються підприємствами-учасниками такого фонду.

Високу ризикованість інноваційних проектів можна знизити за рахунок розроблення та впровадження системи страхування ризиків, а також залучення до активної співпраці венчурних фондів.

Розвиток динамічної мережі приватних інвестиційних і венчурних фондів відіграє визначальну роль в фінансуванні інноваційної діяльності підприємств на протигагу умовам звичайних комерційних банків, серед яких: високі відсотки, короткий термін, велика застава, що не відповідає специфіці інноваційних високотехнічних проектів.

Обов'язковою умовою щодо активізування та ефективного функціонування ринку інновацій є вільний доступ до інформації як з боку покупців, так і з боку

продавців. Серед напрямків вирішення даної проблеми це – проведення ефективної маркетингової кампанії із просування товару на ринку, активний обмін досвідом щодо інноваційної діяльності через проведення загальнодержавних і міжнародних виставок, конференцій, симпозіумів тощо, на яких підприємства можуть мати можливість перейняти досвід суб'єктів господарювання, які ефективно проводять інноваційну діяльність.

ВИСНОВКИ

Сьогодні ситуація гальмування інноваційної активності промислових підприємств потребує негайного вирішення, з метою підняття вітчизняної промисловості до рівня високотехнологічної та високоінтелектуальної. Таким чином, стимулювання інноваційної діяльності та розвиток інноваційного потенціалу країни залежить не лише від спонукальних мотивів до нововведень, але і від належної державної політики інноваційного розвитку та відповідної ринкової інфраструктури інноваційного розвитку. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Фактори і напрями інноваційного розвитку підприємств / Т. В. Лебідь, В. Ю. Самуляк, З. Б. Гук // Проблеми економіки та управління. Вісник № 683 НУ «ЛП». – Львів, 2011. – С. 223 – 228.
2. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. №40-IV // Відомості Верховної Ради України, 2002, № 36.
3. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 р. № 1560 // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 47.
4. Жежуха В. Й. Поняття інноваційності технологічних процесів машинобудівних підприємств / В. Й. Жежуха // Вісник Національного університету «Львівська політехніка» № 657. «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку». – Львів, 2009. – С. 380 – 389.
5. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. Гнилянська Л. Й. Сучасні проблеми впровадження інновацій та шляхи їх подолання / Л. Й. Гнилянська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.14. – С. 177 – 180.

УДК 658.153

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНЮВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ЗРІЛОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

ГУЦАЛЮК О. М.

УДК 658.153

Гуцалюк О. М. Методичний підхід до оцінювання технологічної зрілості підприємства

Здійснено порівняльний аналіз існуючих методичних підходів до оцінки технологічної зрілості підприємства, виявлено їх переваги і недоліки. Запропоновано методичний підхід до оцінювання технологічної зрілості підприємства, який враховує параметри: доля ринку, що належить підприємству, мета і стан його діяльності, чисельність і кваліфікація персоналу; містить сформовані кількісно-якісні шкали розмежування рівнів розвитку для кожного параметра та ґрунтується на побудові інтегрального показника.

Ключові слова: технологічна зрілість, параметри технологічної зрілості, рівень технологічної зрілості, визначення рівня технологічної зрілості, технології управління.

Рис.: 1. **Табл.:** 2. **Формул.:** 1. **Бібл.:** 10.

Гуцалюк Олексій Миколайович – аспірант, кафедра економіки праці та менеджменту, Кіровоградський національний технічний університет (пр. Університетський, 8, Кіровоград, 25006, Україна)

E-mail: alex-d.88@mail.ru

УДК 658.153

Гуцалюк А. Н. Методический подход к оценке технологической зрелости предприятия

Осуществлен сравнительный анализ методических подходов оценки технологической зрелости предприятия, выявлены их преимущества и недостатки. Предложен методический подход к оценке технологической зрелости предприятия, который учитывает параметры: доля рынка, принадлежащего предприятию, цель и состояние его деятельности, численность и квалификация персонала; содержит сформированные количественно-качественные шкалы разграничения уровней развития для каждого параметра и основывается на построении интегрального показателя.

Ключевые слова: технологическая зрелость, параметры технологической зрелости, уровень технологической зрелости, определение уровня технологической зрелости, технологии управления.

Рис.: 1. **Табл.:** 2. **Формул.:** 1. **Библ.:** 10.

Гуцалюк Алексей Николаевич – аспірант, кафедра економіки труда и менеджмента, Кировоградский национальный технический университет (пр. Университетский, 8, Кировоград, 25006, Украина)

E-mail: alex-d.88@mail.ru

UDC 658.153

Gutsalyuk A. N. Methodical Approach to Assessing the Technological Maturity of the Enterprise

The comparative analysis of existing methodological approaches to the assessment of technological maturity companies was made; their advantages and disadvantages were found out. A methodical approach to evaluating the technological maturity of the enterprise, taking into account parameters: the market share owned by the company, the purpose and status of its activities, the number and qualifications of staff, has generated quantitative-qualitative distinction between the levels of development of the scale for each parameter based on the construction of the integral index.

Key words: technological maturity, parameters of technological maturity, level of technological maturity, determination of technological maturity, technology management

Pic.: 1. **Tabl.:** 2. **Formulae:** 1. **Bibl.:** 10.

Gutsalyuk Aleksey N. – Postgraduate Student, Department of Labour Economy and Management, Kirovograd National Technical University (pr. Universytetsky, 8, Kirovograd, 25006, Ukraine)

E-mail: alex-d.88@mail.ru